

METODIKA VÝUKY CIZÍHO JAZYKA

VYŠŠÍ ODBORNÉ VZDĚLÁVÁNÍ

TECHNICKÁ OBLAST

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Projekt: VOV – TECHNICKÁ SEKCE
č.: Z.02.3.68/0.0/0.0/16_041/0008049

Verze: 1.0
Licence: Creative Commons BY-SA 4.0

Obsah

1	Otevřené digitální zdroje (ODZ).....	3
2	Interaktivní prvky	5
3	Přehled ODZ pro technickou oblast výuky cizího odborného jazyka na VOV	7
3.1	Obecné informace o vytvořených ODZ.....	7
4	Přehled MOOC kurzů pro výuku cizího jazyka na VOV	8
4.1	Typická struktura MOOC	8
4.2	Obecné informace o vytvořených MOOC kurzech pro technickou oblast.....	10
5	Minimální znalostní standard absolventů VOV v odborném cizím jazyce	11
5.1	Minimální znalostní standard absolventů VOV v odborném cizím jazyce jako východisko pro tvorbu ODZ a MOOC kurzů	11
5.2	Na jaké úrovni vybírat texty ke zkoušce u absolutorí?	13
	Seznam zkratk, výklad cizích pojmů.....	15
	Zdroje	16

1 Otevřené digitální zdroje (ODZ)

Otevřené vzdělávání staví na šíření vědomostí, informací a vědeckých poznatků, které díky internetu rychle, bezplatně a bez hranic využívají lidé po celém světě. Ti stejní lidé ho zároveň sami utváří. Otevřené vzdělávání má schopnost překonat budovu školy a být součástí mimoškolního vzdělávání, posiluje digitální gramotnost a sdílení dobré praxe. V dnešní digitální době je přirozenou součástí našeho života.¹

Otevřené digitální zdroje nabízí svým uživatelům celou řadu možností:

Prohlížení textů²

Vycházíme z tradiční formy studia, kdy student pročítá text a učí se. Nespornou výhodou je, že si uživatel může vybrat dle vlastního výběru právě ty texty, které považuje za vhodné.

Fotografie³

Obrazový materiál považujeme za velmi důležitý prostředek pro poskytování informací studentovi. V elektronických knihách se objevují nové možnosti, které v klasických knihách chybí. Fotografie ilustruje text a jeho pochopení. Dobře zvolenou fotografií poskytneme studentovi představu o místě, které běžně nevidí, nebo lze přiblížit popisovaný produkt, službu aj.

Video⁴

Možnost vložení videa přímo do knih je nejdůležitější součástí otevřených zdrojů, kterou se výrazně liší od tištěných publikací. Několikasekundová až minutová sekvence mnohdy řekne studentovi více než několikastránkový popis. Studenti jsou na tuto formu zprostředkování informací zvyklí z internetu a běžně ji využívají.

¹ Leták Otevřené vzdělávací zdroje, MŠMT ČR. MŠMT ČR [online]. Copyright © 2013 [cit. 15.06.2021]. Dostupné z:

<https://www.msmt.cz/file/44906?highlightWords=let%C3%A1k+otev%C5%99en%C3%A9+digit%C3%A1ln%C3%AD+zdroje>

² Anglický jazyk odborný VOV odbornost 65. Inovace VOV [online]. Dostupné z: <https://www.vovcr.cz/odz/ekon/402/page01.html>

³ Anglický jazyk odborný VOV odbornost 63. Inovace VOV [online]. Dostupné z: <https://www.vovcr.cz/odz/ekon/398/page01.html>

⁴ Services in tourism and their promotion. Inovace VOV [online]. Dostupné z: <https://www.vovcr.cz/odz/ekon/403/page10.html>

Audio zvuk (poslech) ⁵

Mluvené slovo – audionahrávka přímo v textu knihy je pro studenty zajímavou aktivitou doplňující čtení textu. Namísto několikařádkového textu dostane informaci po stisknutí tlačítka.

⁵ Německý jazyk odborný VOV odbornost 65. Inovace VOV [online]. Dostupné z: <https://www.vover.cz/odz/ekon/460/page14.html>

2 Interaktivní prvky

Jsou výrazným doplňkem otevřených digitálních zdrojů. Interaktivita v textu v knize dává studiu další rozměr. Přispívají k názornosti a umocňují zkušenost studenta při studiu. Rozvíjejí studentovu představivost. Interaktivní podněty obohacují proces učení o aktivní účast studentů.

Otevřené zdroje mohou využívat oproti jiným vzdělávacím materiálům následující prvky:

- **Text s přetahováním slov** ⁶

V úloze Přetahování do textu má student za úkol umístit odpovědi z nabízeného seznamu do předvolených mezer v textu. Mezery pro vložení odpovědí lze umisťovat do souvislého textu, tabulky nebo seznamu.

- **Text s doplňováním slov** ⁷

Úloha „výběr chybějících slov“ spočívá v doplňování slov do mezer v textu a je možné ji považovat za alternativu úlohy Přetahování do textu. Liší se však v tom, že se slova neumisťují přetažením, ale výběrem z rozbalovací nabídky. Tento postup je vhodný například v situaci, kdy hrozí, že by se množina odpovědí k přetahování nevešla na obrazovku spolu s textem úlohy. Tato situace nastává typicky na počítačích s menším monitorem a studentům může velmi nepříjemnit odpovídání.

- **Matching (přiřazení)** ⁸

V úloze „přiřazování“ mají studenti za úkol vytvořit dvojice odpovídajících tvrzení, pojmů, definic či jmen. Přiřazovat lze (typicky kratší) textové položky k otázkám, které mohou mít podobu textu, obrázku, nahrávky MP3 nebo videa.

- **Řazení**

Řazení může být vertikální \updownarrow nebo horizontální \leftrightarrow (primárně bude voleno vertikální), úkolem je vytvořit postupnost priorit odpovídajících tvrzení, pojmů, definic či jmen. Řadit lze (typicky kratší) textové položky k otázkám, které mohou mít podobu textu, obrázku.

⁶ Anglický jazyk odborný VOV odbornost 65. Inovace VOV [online]. Dostupné z: <https://www.vovcr.cz/odz/ekon/402/page02.html>

⁷ Tourism potential in the Czech Republic and its promotion. Inovace VOV [online]. Dostupné z: <https://www.vovcr.cz/odz/ekon/404/page07.html>

⁸ Anglický jazyk odborný VOV odbornost 64. Inovace VOV [online]. Dostupné z: <https://www.vovcr.cz/odz/ekon/400/page03.html>

- **Rozdělení do skupin** ⁹

Zde může student vidět názvy skupin, mezi kterými je možno vybírat. Jsou zpravidla řazeny ve sloupcích a student má za úkol do jednotlivých skupin přiřadit odpovídající názvy, pojmy, definice, jména aj.

- **Kartičky** ¹⁰

Jedná se o elektronickou variaci kartiček, které se používají například při učení cizích slovíček (na jedné straně jedno slovo, na druhé jeho překlad), což je poměrně oblíbená technika učení, studenti si je mohou vytisknout nebo používat online. Příkladem je také vhodné doplnění členů podstatných jmen a jejich procvičování.

- **Křížovka** ¹¹

Procvičuje paměť a rozvíjí slovní zásobu, jednotlivá písmena se vpisují přímo do oken křížovky, v zadání je většinou krátké sdělení (slovo), které napovídá předpokládané odpovědi. Výsledkem křížovky je zpravidla slovo doplňující větu v zadání odpovědi na otázku.

- **Interaktivní video** ¹²

Je druh videosekvence, filmu nebo animace obsahující klik oblasti. Pomocí myši nebo klávesnice lze vyvolat uživatelem volitelné akce (pozastavit obraz, zobrazit menu, přejít na jinou část, zobrazit nápovědu atd.).

⁹ Německý jazyk odborný VOV odbornost 63. Inovace VOV [online]. Dostupné z: <https://www.vovcr.cz/odz/ekon/454/page15.html>

¹⁰ Ausgewählte Leistungen im Fremdenverkehr und ihre Werbung. Inovace VOV [online]. Dostupné z: <https://www.vovcr.cz/odz/ekon/461/page16.html>

¹¹ Touristisches Potenzial der Tschechischen Republik. Inovace VOV [online]. Dostupné z: <https://www.vovcr.cz/odz/ekon/458/page11.html>

¹² Anglický jazyk všeobecný VOV odbornost 65. Inovace VOV [online]. Dostupné z: <https://www.vovcr.cz/odz/ekon/405/page07.html>

3 Přehled ODZ pro technickou oblast výuky cizího odborného jazyka na VOV

3.1 Obecné informace o vytvořených ODZ

- 1) anotace
- 2) cíle
- 3) klíčová slova
- 4) časová náročnost
- 5) jazyk

Jazyk	NÁZEV PUBLIKACE
ANJ	English for Museum and Gallery Students
ANJ	English for Students of Library and Information Science
ANJ	Fundamentals of Radio Spectrum Management
ANJ	Key Word Sentence Transformation in Professional Writing
ANJ	Plant and Animal Production
ANJ	Small Satellites
ANJ	Writing technical essays
NJ	Effiziente Teamarbeit
NJ	Fachdeutsch für Landarbeiter
NJ	Information
NJ	Marketing für die Managementpraxis
NJ	Pflanzen- und Tierproduktion
NJ	Verwendung von MS Excel und Word in der Praxis
NJ	Wie funktioniert das Internet und vielleicht eines Tages das PlanetNet
NJ	Wirtschafts- und Managementansätze in der Praxis

4 Přehled MOOC kurzů pro výuku cizího jazyka na VOV

Jazyk	NÁZEV PUBLIKACE
ANJ	Writing technical essays

4.1 Typická struktura MOOC

- obvyklá délka kurzu je 6–8 týdnů. MOOCs jsou dostupné po celou dobu kurzu, tj. 24 hodin denně, 7 dní v týdnu,
- potenciální účastník se do kurzu může zaregistrovat kdykoliv má zájem.

Struktura vlastního kurzu má tyto části:

- a) informace o kurzu a syllabus;
- b) přednášky a studijní materiály;
- c) diskusní fóra;
- d) úlohy, projekty, testy, které mohou i nemusejí být součástí certifikace;
- e) zakončení kurzu;
- f) evaluace kurzu.

a) Informace o kurzu a syllabus

Po zahájení kurzu jsou účastníkům poskytnuty informace o kurzu a rámcový syllabus celého kurzu. V rámci informací o kurzu je uveden autor kurzu a pořádající instituce, stručná anotace kurzu, cíle kurzu, cílová skupina, nutné předchozí znalosti, typ kurzu (s tutorem nebo bez), technické vybavení nutné ke studiu, podmínky absolvování kurzu, způsob ukončení kurzu, způsob evaluace, časová náročnost kurzu a licence, kterým podléhají materiály kurzu. Dále je uveden syllabus kurzu. Na týdenní bázi jsou pak uvedeny podmínky pro absolvování jednotlivých týdnů, seznam videí, četby, diskusních témat, úloh a testů, které musí účastníci

splnit. Pokud je kurz tutorovaný, pak tutor účastníkům obvykle každý týden zasílá newsletter s představením nového tématu pro daný týden, shrnutím, popř. krátkým zhodnocením týdne minulého a motivací účastníků k aktivní účasti na (většinou nepovinných) diskusních fórech.

b) Přednášky a využití studijních materiálů

Součástí kurzu jsou volně dostupná videa – originální, lektorem připravená videa v typické délce 5–10 minut v počtu obvykle 1–5 videí na 1 studijní týden. V případě MOOCs jsou videa nahrána předem a zpřístupněna v kurzu. Dalším volně dostupným materiálem jsou studijní materiály ve formě otevřených výukových zdrojů. Kurzy dále mohou obsahovat odkazy na externí zdroje, které téma rozšiřují (např. – podcasty, fotografie či videa).

c) Diskusní fóra

Diskusní fóra slouží účastníkům k vzájemné komunikaci v rámci kurzu. Účastníci zde mohou nepovinně přispívat k tématu a sdílet své zkušenosti, navzájem se dále učit a případně společně řešit zadané úlohy. Pokud je kurz tutorovaný, pak zde může tutor odpovídat na dotazy účastníků, případně komentovat jejich diskuzi.

d) Úlohy, projekty, kvízy a testy

Kurz obsahuje autoevaluační mechanismy v podobě úloh, projektů či testů, které prověřují pochopení dané problematiky. Zpětná vazba probíhá většinou ihned, na základě automatizovaného hodnocení.

e) Zakončení kurzu

Kurz je obvykle ukončen prostudováním všech materiálů kurzu a splněním autoevaluačních prvků. Po úspěšném absolvování kurzu může mít účastník možnost stáhnout si oficiální certifikát dokládající jeho úspěšné splnění.

f) Evaluace kurzu

Na závěr kurzu obvykle účastníci vyplňují evaluační dotazník, který hodnotí jednotlivé aspekty kurzu a slouží autorům k dalšímu rozvoji kurzu.

4.2 Obecné informace o vytvořených MOOC kurzech pro technickou oblast

- 1) autor
- 2) cíl
- 3) cílová skupina
- 4) typ kurzu
- 5) zvolené prostředí
- 6) podmínky absolvování
- 7) potvrzení o splnění
- 8) popis nástrojů potřebných ke studiu
- 9) evaluace
- 10) výstupní znalosti
- 11) časová náročnost kurzu

Vytvořené kurzy jsou určeny pro studenty VOŠ, u kterých se předpokládají základní středoškolské znalosti získané v rámci maturitní studia (obecného nebo odborného). Jedná se o E-learningové kurzy určené k samostudiu bez tutora. Podmínkou absolvování je studium materiálů v jednotlivých lekcích a vyplnění autotestů. Za splnění jednotlivých lekcí obdrží účastník odznaky. Za splněnou je považována lekce, ve které účastník prostuduje studijní materiály a vyplní autotest. Pokud získá všechny odznaky, obdrží certifikát o absolvování kurzu. Na závěr kurzu vyplňují účastníci stručný dotazník sloužící k evaluaci a dalšímu zlepšování kurzu.

5 Minimální znalostní standard absolventů VOV v odborném cizím jazyce

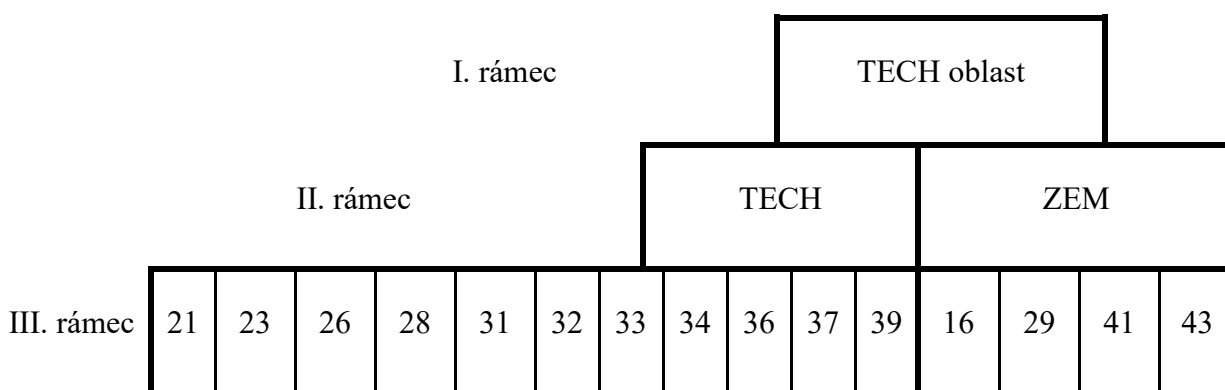
5.1 Minimální znalostní standard absolventů VOV v odborném cizím jazyce jako východisko pro tvorbu ODZ a MOOC kurzů

Východiskem pro tvorbu ODZ a MOOC kurzů byl vytvořený minimální znalostní standard absolventů VOV v cizím jazyce. Ten je v přímé vazbě na obecné cíle vyššího odborného vzdělávání a dále se Společným evropským referenčním rámcem pro jazyky, kdy výstupní znalost absolventa VOV je na úrovni B2. Předpokladem dosažení požadované výstupní znalosti je vstupní úroveň studentů na úrovni B1.

Vzhledem ke skutečnosti, že příprava studentů VOŠ pro trh práce spadá již podle názvu školy do odborného vzdělávání, jde i v případě výuky cizího jazyka zejména o odbornost, tedy o odborný cizí jazyk. Ve vytvořeném minimálním znalostním standardu byly konkretizovány požadavky na znalosti cizího jazyka (zejména odborného) pro jednotlivé studijní obory technické oblasti (v souvislosti s profesemi, pro které určité studijní obory své studenty připravují) a těmto potřebám přizpůsobit i náplň výuky, zejména rozsah a obsah odborné slovní zásoby a odborných tematických celků. Zde je i snaha připravit studenty na komunikační situace, ve kterých se během své profese budou nejčastěji vyskytovat.

Při stanovení obsahu vzdělávání bylo cílem najít a vytvořit společný vzdělávací základ pro všechny obory VOV technické oblasti. Ten byl dále rozpracován a rozdělen zvlášť mezi kategorie oborů vzdělání technické (číslo kódu 21, 23, 26, 28, 31, 32, 33, 34, 36, 37, 39) a zvlášť kategorie oborů vzdělání zemědělské (číslo kódu 16, 29, 41, 43) a třetí rámeček se člení na jednotlivé skupiny oborů vzdělání (s kódovým označením) celé technické oblasti (obr. 1 – Kompetenční struktura).

Obr. 1 Kompetenční struktura – grafické znázornění tří prostupných rámců znalostního standardu.

Student příslušného oboru pro úspěšné zvládnutí znalostního standardu musí obsáhnout navržené penzum poznatků všech tří stupňů současně podle svého odborného zaměření. Například studuje-li některý ze vzdělávacích programů oboru kódového označení 26 (Elektrotechnika, telekomunikační a výpočetní technika), musí na konci studia ovládat veškeré kompetence zařazené do třetího rámce oborů 26, do druhého rámce technických oborů a společného prvního rámce všech oborů celé technické oblasti.

Charakteristika I. rámce

První rámec obsahuje všeobecnou charakteristiku úrovně B2 pro jednotlivé produktivní, receptivní i interaktivní činnosti a strategie. Tato charakteristika je doplněna výčtem komunikativních jazykových dovedností, které jsou základem a předpokladem pro úspěšné zvládnutí rozpracovaného obsahu vzdělávání. Tento rámec je shodný pro všechny absolventy technické oblasti VOV a propojuje znalostní standard všech oborů technické oblasti.

Charakteristika II. rámce

Druhý rámec kompetenční struktury znalostního standardu přímo navazuje na I. rámec v rámci kompetenční struktury. Prohlubuje a dále rozšiřuje oblast dovedností pro kategorii oborů vzdělání (technických x zemědělských) a zároveň tvoří východisko pro III. rámec.

Charakteristika III. rámce

Tento rámec zahrnuje závazné výstupy jazykových dovedností pro jednotlivé obory spadající do technické odborné oblasti. Pro každý z oborů, které jsou odlišené různými číselnými kódy, byly definovány receptivní a interaktivní dovednosti pro vybrané skupiny předmětů specifikované v minimálním znalostním standardu absolventů VOV. Jedná se o nejvíce znalostně diferenciovanou úroveň celého komplexního kompetenčního rámce. Jedná se tedy o nejužší propojení odborných znalostí a dovedností s dovednostmi komunikačními a tedy i úzkou spoluprací učitelů odborných předmětů s učiteli odborných cizích jazyků při přípravě tematických plánů pro výuku odborných cizích jazyků.

5.2 Na jaké úrovni vybírat texty ke zkoušce u absolutorii?

Složitostí nebo úrovní textů se zabývali různí autoři a většina pracuje s vzájemným poměrem mezi délkou věty, jejich počtem v určitém úseku textu a počtem tzv. dlouhých slov (complex words). Jen pro angličtinu je známo kolem 100 různých vzorců a indexů. Ve Spojených státech amerických je zvláště mezi učiteli a autory učebnic velmi populární a používaný tzv. Gunning Fog Index Readability Formula – Fog Index, který určuje tzv. „readability“ – čtivost textů. Tento index souvisí právě se složitostí textů a s tím, jak jsou náročné na porozumění. Fog index je samozřejmě primárně určen pro texty používané rodilými mluvčími, nicméně je možné se podívat také na texty používané studenty ke zkoušce z cizího jazyka. Výsledek rovnice zvaný reading grade score je třída, do které musí člověk chodit, aby text zvládnul pochopit. Aby byl text univerzálně pochopen, měl by mít text hodnocení 8, aby text pochopil průměrný člověk, měl by test získat hodnocení 12, které odpovídá vzdělání posledního ročníku střední školy.

Jak se Gunning Fog Index určuje?

1. Vyberte text s min. 1 odstavcem s cca 100 slovy.
2. Zjistěte průměrnou délku vět (vydělte počet slov počtem vět).
3. Spočítejte počet složitých (complex) slov.
4. Sečtěte průměrnou délku vět a procentní zastoupení složitých slov.
5. Vynásobte výsledek 0.4.

Vzorec pro Gunning Fog Index

Vyjde následující vzorec:

$$\left[\left(\frac{\text{words}}{\text{sentences}} \right) + 100 \left(\frac{\text{complex words}}{\text{words}} \right) \right]^4, \text{ který R. Gunning násobí } 0.4$$

Obr. 2 – zdroj online www.ujop.cuni.cz -Konference sborník

Pro texty na úrovni vyššího odborného vzdělávání by měly odpovídat, pokud zkouška z cizího jazyka předpokládá úroveň B2 – samostatného uživatele, také základní deskriptory Evropského jazykového portfolio, které předepisují relativně vysokou znalost jazyka. Úroveň

B2 odpovídá ve Fog tabulce minimálně úrovni 13 až 15.¹³

Tento vzorec je dostupný i v online aplikacích <https://readabilityformulas.com/freereadability-formula-tests.php>³⁷

¹³ Čeština pro cizince a cizí jazyky na Karlově univerzitě, ÚJOP UK [online] [cit. 15.06.2021]. Dostupné z: http://ujop.cuni.cz/upload/stories/vtc/konference/01_PDBY_2016_konference_sbornik.pdf

³⁷ [online]. Dostupné z: <https://www.readabilityformulas.com/gunning-fog-readability-formula.php>

Seznam zkratek, výklad cizích pojmů

VOV	vyšší odborné vzdělávání
CJO	cizí jazyk odborný
ODZ	otevřený digitální zdroj
MOOC	masivní online otevřený kurz
TUTOR	lektor, průvodce kurzem
EVALUACE	zkoumání kvality nebo hodnoty vzdělávacího programu

Zdroje

Leták Otevřené vzdělávací zdroje, MŠMT ČR. MŠMT ČR [online]. Copyright ©2013 [cit. 15.06.2021]. Dostupné z:

<https://www.msmt.cz/file/44906?highlightWords=let%C3%A1k+otev%C5%99en%C3%A9+digit%C3%A1ln%C3%AD+zdroje>

Inovace VOV- MOODLE – MOOC [online]. Dostupné z:

<https://www.vovcr.cz/mooc/tech/moodle/course/view.php?id=8>

Společný evropský referenční rámec pro jazyky, MŠMT ČR. MŠMT ČR [online]. Copyright ©2013 [cit. 15.06.2021]. Dostupné z:

<https://www.msmt.cz/mezinarodni-vztahy/spolecny-evropskyreferencni-ramec-pro-jazyky>

Hedge, T.: Teaching and Learning in the Language Classroom. Oxford, Oxford University Press 2000.

Čeština pro cizince a cizí jazyky na Karlově univerzitě | ÚJOP UK [online] [cit. 15.06.2021]. Dostupné z: http://ujop.cuni.cz/upload/stories/vtc/konference/01_PDBY_2016_konference_sbornik.pdf

READABILITYFORMULAS.COM, Vzorce čitelnosti [online]. Dostupné z:

<https://www.readabilityformulas.com/gunning-fog-readability-formula.php>

Společný evropský referenční rámec pro jazyky – kapitola 4, MŠMT ČR. MŠMT ČR [online]. Copyright ©2013 [cit. 15.06.2021]. Dostupné z:

<https://www.msmt.cz/mezinarodni-vztahy/spolecnyevropsky-referencni-ramec-pro-jazyky>

Společný evropský referenční rámec pro jazyky – kapitola 5, MŠMT ČR. MŠMT ČR [online]. Copyright ©2013 [cit. 15.06.2021]. Dostupné z:

<https://www.msmt.cz/mezinarodni-vztahy/spolecnyevropsky-referencni-ramec-pro-jazyky>

Inovace VOV technická oblast - Závěrečná zpráva Klíčová aktivita 2